

Losse nummers € 3,50

DE RATEL

Kwartaalblad over de Huizer historie

37e jaargang / nummer 1 / februari 2016

Historische Kring Huizen

Historische Kring Huizen

Vereniging Historische Kring Huizen
postadres: Melkweg 36, 1271 TG Huizen, telefoon 035-5244003
www.historischekringhuizen.nl
E-mail: info@historischekringhuizen.nl
Facebook: facebook.com/historischekringhuizen

Bestuur

Voorzitter: A.E.J. Doyer, Sterreboslaan 11, 1272 PA Huizen, telefoon 035-6951017
e-mail: voorzitter@historischekringhuizen.nl
Vice-voorzitter: S.H. van Soest, Gooimeerpromenade 102, 1277 ER Huizen, telefoon 035-5251970
Secretaris: D. Brugge, Melkweg 36, 1271 TG Huizen, telefoon 035-5244003
Penningmeester: mevr. M. Westland-Rebel, Joost Banckertstraat 77, 1272 BG Huizen, telefoon 035-5262505
Bestuursleden: K. Schipper, Grenspad 58, 1271 XR Huizen, telefoon 035-5260066
mevr. S. Scholtz-Bunschoten, Kooizand 62, 1274 EG Huizen, telefoon 035-5241594

Werkgroepen

In onze vereniging zijn een aantal werkgroepen of personen actief met een bepaald onderwerp. Een bijzondere plaats neemt de werkgroep Klederdracht in. Naast historisch onderzoek geeft deze werkgroep ook presentaties in Huizer klederdracht. De werkgroep Dialect is een voortzetting van de Huizer Dialect Werkgroep welke van 1972 tot 2001 zelfstandig heeft gefunctioneerd. Voor meer informatie over de werkgroepen kunt u zich wenden tot de secretaris of tot de contactpersonen:

Werkgroep Archief: D. Brugge, telefoon 035-5244003
Werkgroep Beeld en geluid: C. Sijl, telefoon 035-5252873
Werkgroep Dialect: K. Schipper, telefoon 035-5260066
Werkgroep Genealogie: mevrouw S. Scholtz-Bunschoten, telefoon 035-5241594
Werkgroep Handel en industrie: K. Schipper, telefoon 035-5260066
Werkgroep Huizerdag: J.C. Rebel, telefoon 035-5260580
Werkgroep Klederdracht: mevrouw S. Scholtz, e-mail klederdrachtgroephuizen@xs4all.nl
Werkgroep Oude Begraafplaats: informatie in het archief
Werkgroep Visserij: K.H. Westland, telefoon 035-5242006

Diverse

Archief: Achterbaan 82 (*'t Schoutenhuis*), 1271 TZ Huizen, telefoon 035-5250223.
Geopend op maandag van 09.15 uur tot 14.00 uur;
uitgezonderd de eerste maandag van de maand.
Ledenadministratie: D. Brugge, Melkweg 36, 1271 TG Huizen, telefoon 035-5244003
Lidmaatschap: De bijdrage per jaar is minimaal € 15,00 per persoon of € 17,50 per gezin of voor een organisatie. Voor leden woonachtig in het buitenland geldt een toeslag. Het lidmaatschap gaat in per 1 januari. De reeds verschenen nummers van de Ratel van de lopende jaargang worden toegezonden. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij voor 1 december schriftelijk bericht van opzegging is ontvangen bij de ledenadministrateur.
Giften en legaten: De vereniging is erkend als instelling van algemeen nut en betaalt daardoor minder of geen successierechten. *Uw bijdragen, contributies, giften, periodieke schenkingen en erfstellingen kunnen fiscale voordelen bieden. Indien u meer informatie wenst, graag contact opnemen met de penningmeester.*
Bankrelatie: Rabobank nummer NL50 RABO 0329 9603 69
Handelsregister: Kamer van Koophandel te Hilversum, nummer 40517042
Oprichtingsdatum: 11 oktober 1979

De vereniging stelt zich onder meer tot doel het bevorderen en verbreiden van de kennis over de cultuur, dialect, folklore, geschiedenis en klederdracht van de gemeente Huizen. Zij tracht dit doel te bereiken door steun te geven aan historisch onderzoek en het uitgeven van publicaties. Verder door het organiseren van bijeenkomsten, excursies, lezingen, presentaties en tentoonstellingen. Ook ijvert zij voor het behoud van de cultuurhistorische en karakteristieke waarden van de gemeente Huizen. Leden van de vereniging Historische Kring Huizen krijgen vier keer per jaar het verenigingsblad de 'Ratel' toegestuurd. Voorts is er vier keer per jaar een lezing met gratis entree voor leden van de Historische Kring Huizen.

Ratel

De 'Ratel' is een uitgave van de Historische Kring Huizen. Het blad verschijnt vier keer per jaar in de maanden februari, mei, september en december. De inhoud valt onder verantwoordelijkheid van de redactie, behoudens bestuursmededelingen.

Redactiecommissie: Klaas Westland, Janny Stevens-Melein, telefoon 035-5250977
Eindredactie: Wendy van Noppen, telefoon 035-5253783
Redactieadres: mevrouw W. van Noppen, Brede Englaan 12, 1272 GS Huizen, telefoon 035-5253783
E-mail: ratel@historischekringhuizen.nl
Drukwerk: Drukkerij J. Bout & Zn. te Huizen, telefoon 035-5253293
Jaarindex: F. Schraverus
ISSN: 1384-8437
Losse nummers: € 3,50 per exemplaar of € 14,00 per jaargang plus verzendkosten. Losse nummers van de 'Ratel' zijn verkrijgbaar bij de museumwinkel van het Huizer museum of bij de secretaris.
Overname artikelen: ©2016 HKH, overname uitsluitend na schriftelijke toestemming redactie.
Kopij: Kopij, liefst vergezeld van foto's, schriftelijk inleveren op het redactieadres. Bij voorkeur per e-mail in Word. Auteursinstructies zijn beschikbaar.

Zoals u weet, was het vierde kwartaal van 2015 voor de Historische Kring Huizen enerverend te noemen. Eerst het succesvolle Woordenboek Huizer Dialect en vervolgens op 18 december in het Huizer Museum de officiële presentatie van Gevelstenen in Huizen door Sandra Scholtz-Bunschoten en Henk Schipper. Veel dank aan beiden voor hun noeste arbeid, die leidde tot de mooie afronding van dit leuke boek. Beide boeken zijn heel Nederland doorgestaan en zelfs over de oceanen aan toe. Daarna is het wat rustiger geworden en ik wens u allen graag alle goeds voor 2016.

In de komende maanden gaan we druk zijn met de voorbereidingen voor allerlei projecten die in het komende jaar gaan spelen. Vrijwilligers zijn nog steeds zeer welkom om ons bij voorbeeld te helpen met de Erfgooiersdag, het project Loopgraven Eerste Wereldoorlog, de Huizerdag of '100 jaar Molen-weg' in het na-

jaar. Het laatste project betreft het feit dat het 100 jaar geleden is dat de Huizer Molen naar het Openluchtmuseum in Arnhem verhuisde. Nadere informatie volgt tijdens de ledenavonden en in de Ratel.

Om te beginnen hadden we op 16 februari als zichtbare activiteit onze ledenavond waar Sander Koopman zijn kennis over Zandafgravingen in het Gooi en speciaal in en bij Huizen deelde. De volgende avond op 17 mei 2016 is de jaarvergadering van onze vereniging en in de Ratel van mei zullen de stukken daarvoor worden opgenomen, met uitzondering van de financiële overzichten die op aanvraag tevoren en tijdens de vergadering beschikbaar zullen zijn. Ik wens u veel leesplezier met deze Ratel, met de vele aanvullingen op vorige artikelen en ook weer leuke nieuwe onderwerpen. En een mooie nieuwe voorpagina!

Met vriendelijke groeten, namens het bestuur

Ewoud Doyer, voorzitter

AGENDA

16 februari 2016	20.00 uur	Ledenavond in de Boerderij , Hellingstraat 9. <i>Sander Koopman van de Werkgroep Archeologie Naerdincklant en Museum Hofland in Laren, houdt een lezing over de historie en huidig gebruik van zandafgravingen in het Gooi waarbij de afgravingen in en net buiten Huizen ruim aan bod komen.</i>
23 februari 2016	20.00 uur	Huizer Café , Bakboord 70. <i>Ook op 15 maart, 19 april, 27 september, 18 oktober en 15 november.</i>
23 april 2016		Open Botterdag - volgende data: 18 juni en 17 september
30 april 2016	10.00 uur	Fietstocht onder leiding van Jan Rebel
17 mei 2016	20.00 uur	Jaarvergadering. Na de pauze wordt een stukje oud Huizen vertoond met behulp van de beamer.
19, 20, 21 en 23 mei 2016		Huizer Toneel door Toneelvereniging Ontwaakt. Theater de Graaf Wichman, Plein 2000
25 juni 2016	15.00 uur	Rondleiding Oude Begraafplaats aan de Ceintuurbaan
24 september 2016	13.30 uur	Fietstocht onder leiding van Jan Rebel

VAN DE REDACTIE

De nieuwe foto op de voorplaat van deze Ratel zal u zeker opgefallen zijn. De draaibare houten zendmasten op een stalen onderstel waren in gebruik van 1937 tot 1957; eerst bij de Philips Omroep Holland-Indië (PHOHI) en na de Tweede Wereldoorlog bij de Radio Nederland Wereldomroep, waar de PHOHI in opging. Van 1941 tot 1944 gebruikten de Duitsers de zenders voor propagandadoeleinden. In 1957 werd de laatste mast ontmanteld en op de plek waar de zenders stonden, staat nu de Phohiflat. In 2005 is op de rotonde op de kruising Gooilandweg/Randweg een monument opgericht, ter herinnering aan deze bijzondere zendmasten.

Helaas kwam er (nog) geen antwoord op de oproep van Willy Piejest van de Klederdrachtgroep voor een vissershalsdoek, de 'kassinee'. Wel is iets meer duidelijk geworden over het speeltuintje bij de Zenders. Op 19 december 2015 is in het Huizer Museum het Gevelstenenboek gepresenteerd en hierop wordt teruggeblikt met een boekbespreking. Dan is er een kort bericht van de Stichting Huizer Botters. Op zaterdag 30 april vindt opnieuw een fietstocht plaats onder leiding van Jan Rebel.

In de rubriek 'Van de Dialectwerkgroep' treft u de twee teksten aan die Gerrit Jongerden op 9 oktober 2015 uitsprak tijdens de presentatie van het Woordenboek Huizer Dialect. Naar aanleiding van een onbekende foto in dit boek beschreef Lies Schaap hoe deze foto, waarop haar moeder en grootmoeder staan, tot stand was gekomen.

In ons archief vonden we in diverse gidsen van de gemeente en de VVV advertenties van de kruideniers/voorgangers van Speciaalzaak Schaap aan de Lindenlaan 48 (zie de Ratel van december 2015, blz. 12-14). Verder werd de vraag naar wie J.H. Mollerus was (Reglement voor de gemeente uit 1804, de Ratel van december 2015, blz. 17) door diverse lezers beantwoord – we maakten hiervan een samenvatting. In het Reglement gaan enkele paragrafen over de aanstelling en plichten van de schoolmeester; Andries Schaap wees ons op de voorschriften waaraan de Huizer koster/voorzanger/schoolmeester in 1669 moest voldoen. Naar aanleiding van de Nieuwjaarswens 1912 van Frederik (Freek) Breijer, lantaarnopsteker te Huizen (de Ratel, december 2015, blz. 18), achterhaalde Sandra Scholtz nadere informatie over zijn persoon. Alle inzenders onze hartelijke dank.

Verder is het 100 jaar geleden dat rond de Zuiderzee een rampzalige stormvloed voor veel overlast (overstromingen en dijkdoorbraken) zorgde. In diverse publicaties wordt Huizen echter niet genoemd en het lijkt er op dat Huizen door de hoge ligging van het dorp hiervoor grotendeels gespaard bleef. Tenslotte zijn we zeer verheugd met de toestemming om het artikel van Hans Mous in TVE (september 2015) over te nemen dat over Huizen in de 17^e eeuw gaat. Het eerste deel van 'Weggepest, Ruzie binnen het Huizer dorpsbestuur 1644-1650' besluit deze Ratel, in de volgende nummers wordt een en ander vervolgd. Hartelijk dank voor deze interessante studie.

Veel leesplezier gewenst,

Wendy van Noppen en Janny Stevens

SPEELTUINTJE BIJ DE ZENDERS?

Van diverse kanten kwamen herinneringen aan het speeltuintje in de buurt van de zenders, meer specifiek ongeveer waar nu Tuincentrum Rebel is. (zie de Ratel, december 2015, blz. 5). De plek werd het Lanenbos genoemd en veel kinderen uit de Zuid gingen er heen. De familie Bigot woonde toen vlakbij aan de Zuiderweg en had het speel-

tuintje ingericht, rond 1950. Meneer Bigot gaf kaartjes uit met bonnetjes die per keer spelen geknipt (of geprikt) werden. Hij zal ook op onze fietsjes gepast hebben. Hartelijk dank voor de bevestiging dat de herinneringen klopten.

Florry Isherwood - van Noppen

GEVELSTENEN IN HUIZEN

Op 18 december 2015 werd het eerste exemplaar van het boek GEVELSTENEN IN HUIZEN in het Huizer Museum door voorzitter E. Doyer overhandigd aan mevrouw Sandra Scholtz-Bunschoten en de heer Henk Schipper, beiden leden van de werkgroep Gevelstenen en auteurs van dit boek. Een prachtig uitgevoerd exemplaar met een geweldig interessante inhoud, waaraan enige jaren met volle overtuiging is gewerkt. Voorzien van mooie en zorgvuldige foto's met bijbehorende teksten, mogen we dit boek dan ook echt zien als een grote aanwinst van de Huizer historie.

Zodra je dit boek inkijkt, word je enorm nieuwsgierig.

Janny Stevens-Melein

Erratum: helaas is er een storende fout blijven staan op bladzij 63 bovenaan. Er staat 'Dick Rebel schreef in de Ratel...' en dit moet uiteraard zijn 'Dick Schaap'.

We vinden dit erg vervelend en bieden Dick Schaap onze welgemeende excuses aan. We zullen ervoor zorgen dat een erratum-briefje in de nog niet verkochte boeken wordt gelegd en verzoeken een ieder, die dit leest en het boek in zijn bezit heeft, de tekst aan te passen.

Sandra Scholtz en Henk Schipper

Gevelstenen in Huizen, door Sandra Scholtz-Bunschoten en Henk Schipper, uitgegeven door de Historische Kring Huizen, 2015, ISBN nr. 978-90-824375-1-5 Verkrijgbaar bij Boekhandels Flevo, Bruna Kerkstraat en Bruna Oostermeent, en het Huizer Museum.

Prijs € 14,95.

Voor leden van de Historische Kring Huizen is het boek tegen de gereduceerde prijs van € 11,50 te koop bij de onderstaande adressen. Ook op de eerstvolgende ledenavonden zal het mogelijk zijn een exemplaar aan te schaffen.

- S. Scholtz-Bunschoten, Kooizand 62, tel. 5241594
- H. Schipper, Balilaan 5, tel. 5262330
- D. Brugge, Melkweg 36, tel. 5244003
- M. Westland-Rebel, Joost Banckertstr. 77, tel. 5262505

STICHTING HUIZER BOTTERS

Op zaterdag 2 januari 2016 ging de gerestaureerde botter HZ 108 'Janus Kok' weer te water. Echter nog zonder motor, omdat de oude Deutz motor onder water gestaan had en 'total loss' verklaard werd door de expert. Helaas betekende dit dat er extra kosten gemaakt moeten worden voor een nieuwe motor. Gelukkig heeft een gulle geveer dit mogelijk gemaakt. Inmiddels ligt de 'Janus Kok' in winterslaap onder een dekzeil tot het voorjaar. De vrijgekomen plek in de Botterwerf is

ingenomen door de HZ 1, de 'Margot Schaap'. In januari moest aan deze botter onderhoud worden gepleegd, zij het dat er niet getimmerd hoeft te worden, alleen geschuurd en gelakt.

De actie 'Red de HZ 108' loopt nog door, een kleine € 10.000 ontbreekt nog. Op 22 april 2016 (de eerste van drie Open Botterdagen dit jaar) wordt de geredde HZ 108 feestelijk binnengehaald en wordt de actie afgesloten.

HISTORISCHE FIETSTOCHT DOOR DE OMGEVING VAN HUIZEN

Op zaterdag 30 april 2016 organiseert de Historische Kring Huizen onder leiding van Jan Rebel weer een bijzondere fietsspeurtocht naar sporen uit het verleden in de directe omgeving van Huizen. Waar bevindt zich op Huizer grondgebied een grafheuvel? Ook zijn er nog restanten van loopgraven en geschutskuilen uit de Eerste Wereldoorlog zichtbaar. Deze en vele andere spo-

ren worden bezocht tijdens een 2 uur durende fietstocht. De start is om 10.00 uur bij de Botterwerf op de Oude Haven. Voor meer informatie en opgaven: info@historischekringhuizen.nl of tel. 5260580.

Op zaterdag 24 september 2016 is de volgende fietstocht gepland; ditmaal wordt gestart om 13.30 uur bij de Botterwerf.

VAN DE DIALECTWERK GROEP

Zoals beloofd volgen hieronder nog twee dialectteksten die bij de presentatie van het Woordenboek Huizer Dialect uitgesproken zijn door Gerrit Jongerden. De presentatie gebeurde in het Nederlands, maar we konden natuurlijk niet zonder ons dialect te laten horen en daar heeft Gerrit voor gezorgd. De kleinere tekst is wat Gerrit heeft gezegd bij het overhandigen van een exemplaar van het boek aan wethouder Janny Bakker.

De verkoop van de tweede druk loopt nog steeds door. Naar verwachting zullen we te zijner tijd wel uitverkocht raken. Er zijn inmiddels nog een recensie over en een artikeltje naar aanleiding van het Woordenboek verschenen. De recensie is van dr. Harrie Scholtmeijer en verschijnt in het maartnum-

mer 2016 van Tussen Vecht en Eem. Het artikel is verschenen in het decembernummer 2015 van Historische Kring Eemnes en is van de hand van de heer Rom van der Schaaf. De titel is: 'Dialecten: Huizers, Eemnessers en Bunschoters'. In dit artikel worden deze drie dialecten vergeleken. Beide teksten zullen op de website van de Historische Kring Huizen geplaatst worden en na verloop van tijd ook ter inzage opgenomen worden in het archief.

Daar het onlogisch is om een coördinator dialect buiten het bestuur te hebben als er twee dialectsprekers in het bestuur zitten, stop ik met dit werk. Dit is dus mijn laatste bijdrage aan deze rubriek. Mijn taak wordt overgenomen door Klaas Schipper.

Ineke van Herwerden

Presentatie Woordenboek Huizer Dialect op 9 oktober 2015

Tekst uitgesproken door Gerrit Jongerden

Goeiemiddag allemol.

Ik bin Gerrit Jongerden en m'n vader was Jan van Goësen van Geb en m'n moeder Jannetjen van Geertjen van Ellebert, Huizers tot in de zoëvuulste generasie, mar daer gaet 't vandaag netuurlijk nijt óm.

Nou óns Woordebook d'r is, wul ik graeg wat zegen in en over 't Huizers wat min zoë innëvullen is. 't Is nijt hoëgstaend of wetenschappelijk óngerbouwd, mar 't binnen mijn gedachten.

't Is nog nijt zoë lang ëliejen dat de Huizers vaak óm 't Huizers uitëlacht wurden en yuul Huizers schaamden d'r aigen d'r vur. Zoë wurden d'r nogal deries ëdocht: wij zallen dan wel 'n bietjen achterlijk wezen, mar daer zallen we ónze kijer vur sparen. Dus as de kijer d'r bij binnen, praten we teugen de kijer óp z'n stees, en Huizers leren ze mar óp straet. Haast iederéën dee dat en dat nou al ruim twee generasies zoëdat van 't Huizers over dartig jaar héël wainig meer over zal wezen. Óp straet wurden 't zoëdoënde netuurlijk oëk

gie meer ëspreuken. De schooëlen hemmen d'r oëk gien goeëd an ëdaen. Ze wisten nijt wat ze d'r mie an mózzen en schunken d'r gien andacht an. Mar too in 1959 de eerste Ambonezen – 't wazzen vier jónges – bij óns óp schooël kwamen, zai de miester letterlijk: "Nu praten jullie niet dat stomme Huizers tegen die jongens!" Ik weet van één schooël waar ze zelfs óp 't schooëllein gien Huizers móggen praten.

Éën van de wainige uitzóngeringen was miester Beemsterboer, ainde negetiende begin twijntigste eeuw. Dee had belangstelling vur de Huizers en 't Huizers. Naer hum is dan oëk een straet verneumd.

Tot vur een paar jaar veun ik 't mar onnoëzel dat vuul minsen dee 't Huizers nijt spreken, d'r zoë wainig van verstungen as d'r Huizers ëpraat wurden. Vur zoëveer ik weet, binnen d'r nog gien twijntig woorden dee enkeld mar hier en nerrëges aarst ëspreuken wurren en dee oëk nijt in de Dikke Van Dale staenen en waarvan je kunnen denken: waar hemmen ze 't over.

'k Zal d'r drie neumen:

1. (éën). klessie dooën – krijgertje of tikkertje spelen.
2. (twee). kasselemai – meikever.
3. (dree). ta of taatjen – aanspreektitel voor jongen of man, oëk as tussenwerpsel.

Veder lijken alle woorden vuul óp 't Nederlangs. Hoo kómt 't dan toch dat 't gespreuken Huizers vur vuul minsen zoë meuëlijk te volgen is? Nou, ik het 't nog nooit deur iemand zoë horen verklaeren en messchien is dat ómdat 't zoë logisch is, mar ik denk dat 't enkeld mar kómt deur 't ammar verangeren van de klinkers teugenover de klinkers in 't Nederlangs. Neem nou 't zinnetje 'daer gaet 'n kijnd', dat is 'daar gaat een kind' en as 't dan oëk nog vlug uitëspreuken wurdt (*vlug*;) 'daer gaet 'n kijnd', dan is 't meugelijk vur buiteminsen meuëlijk te verstaen. Daer kómt nog bij, dat vuul Huizers vlug praten en de lidwoorden 'het' en 'een' mit alléénig de leste letter as het ware an 't volgende woord ëkleefd zitten wat overiges in 't Nederlangs oëk wel gebeurt. Hoo bin ik daer zelf achter ëkómmen?

We hadden een héële aardige buurman en dee kwam uit Scheveningen. Hij gaf m'n óp een keer een stukkie uit de Scheveningse krant en zai, dat dat wel wat vur mijn was. D'r stung boven: 'n pretjen' en ik vreug: "Wat is dat ta?" Hij zai: "Wat

denk je?" Ik zai too: "Nou, 'n andjen grønte!" Héëlegaar mis, want 't was: "n praatje"! Deur dee klinkerverandering en dus are uitspraak was ik in de warre ëbrocht. Too kreeg ik langzamerhngd deur, dat meugelijk daer deur vuul minsen 't Huizers meuëlijk vijnen, want wij dooënen gien aarst as klinkers verangeren. Vurbéelden zat, mar daerbij binnen we héëlemol nijt consequent, want 'daer' is wel 'daer' en 'klaar' is 'klaer', mar 'raar' is 'raar' en 'waar' is 'waar'. Dus raar mar waar. 'Maar' is dan weer 'mar', 'door' is 'deur', mar 'voor' is 'vur' en 'oor' is 'oor'. Gae zoë mar deur.

't Neutigste vurbéeld vijn ik wel de oe-klank.

De oe is oëk in 't Huizers vaak gewooën een oe zoëas in de woorden: moeder, doel, voer, boer en nog vule meer.

Mar daernaest veun ik nog acht woordgroepen waar de Huizer de oe verangert in 'n are klinker en 'k neum ze hier:

1. koek = kook
2. doen = dooën ('n are oo-klank as bij kook)
3. vloek = vleuk
4. voelen = vølen (dus nijt veulen, mar vølen)
5. goed = goeëd
6. bloem = blóm of blómme
7. een kloek = een kluk (een kip)
8. de poes = een puus.

Ik vreug m'n aigen of, of vuul Huizers daer welderies bij stille ëstaen hemmen. As je Huizers zouen wullen leren en dus denken: aa is ae en oe is oo, dan gae je lullëk 't schip in, hou toch óppe! As je d'r nijt van kijnds of an mie ópëgreud binnen, is 't mar enkelden ëgeven óm 't allemol ónger de knije te krijgen. Dat leer je zoë mar nijt, denk ik. Mar, je kunnen 't saks pramberen en Klaas Schipper het al een klassie leerlingen Huizers en meugelijk kan die d'r nog een paar bij hemmen.

Een Huizer zit nijt óp verheerlijking van 't Huizers te wachten, mar ik vijn 't toch wel prettig dat we d'r wainig meer óm uitëlacht wurren en dat 'r deur mekaar een bietjen meer begrip vur is. 't Wurdt nou toch meer ëzien as interessant en gie meer as belachelijk.

Uit een Woordebook is een taal of dialect nijt te leren, mar 'k hoop wel dat jelui d'r mót plezier in zallen blaaiieren en dat ie nijt nijw óp de plank blijft staen. Iets aarst zou 'k nijt weten te zeggen. Bedankt vur 't luisteren.

Enkele woorden uitgesproken door Gerrit Jongerden bij het uitreiken van het Woordenboek Huizer Dialect aan de wethouder, mevrouw Janny Bakker-Klein

Beste wethouwer.

'k Weet nijt hoo 'k aarst mó't beginnen want 't mag in het Huizers en 'mevrouw' bestaet nijt in het Huizers en 't woordjen 'u' oëk nijt. Beginnen mó't 'Beste minsie' of 'Beste Jannetjen' is oëk weer zoë raar, dus daeróm: Beste Wethouwer!

'k Vijn 't een héële eer dat ik 't book an jou mag uitraiken. As éënige in 't college dee goeëd Huizers verstaet en daerbij nog lid is van de Historische Kring oëk, hij-je bij óns een strepie vur en vandaer.

Dat 't Huizers óp 't geméentehuis gien voertaal meer is, weet ik al vanof negetienzesenzeuve-tig. Too wazzen m'n ouwers vijftig jaar ètrouwd en een wethouwer, een buiteman, kwam ze bezeuken. 't Éën en aar kwam ter sprake en 'k weet nog goeëd dat de man d'r vreemd van ópkeek too die hoorden, dat 'r hier nog dialect èspreuken wurden! Da's dus negenendartig jaar èliejen.

'k Het al genógt èzaid en je lezen óns book mar ies deur.

BIJ EEN FOTO

Een aantal weken geleden kocht ik het Woordenboek Huizer Dialect. Wat een prachtig werk heeft de Huizer Dialect Werkgroep hiermee geleverd! Een prestatie van belang.

Het is bepaald niet zomaar een 'saai woordenboek'. Nee, een aantrekkelijk boek, met ook interessante artikelen over het ontstaan van het boek, de activiteiten van de werkgroep, over grammatica, enzovoorts. Wat ook zo aantrekkelijk is, dat is dat er gewerkt is met voorbeeldzinnetjes. Dat maakt het m.i. heel levendig!

Daarnaast zijn er diverse mooie foto's in opgenomen. Bij éën van die foto's wil ik wat vertellen. Bij het eerste doorbladeren van het boek zag ik het al. Tot mijn grote verrassing! Op bladzijde 77 staat een – voor onze familie oh zo bekende – foto! Namelijk van mijn moeder en grootmoeder. Links staat Heintje Koeman (1905-1977) en rechts zit haar moeder Lijsje Koeman-Prins (1870-1940). De foto is genomen in 1924. Mijn moeder was toen 19 jaar. Mijn grootmoeder 54 jaar. Samen voor de deur van hun huisje aan de Vissersstraat 80. (Toen was dat nog A 95. Tegenwoordig is het huis aan de noordkant genummerd, te weten aan de Vletstraat.)

Maker van de foto is Van Agtmaal. Deze bekende fotograaf maakte vele opnamen van o.a. mensen in klederdracht, in het hele land. Ook in Huizen. (Kijk maar eens op Google!) Foto's, die ook als ansichtkaart werden uitgegeven.

Vóór het maken van de foto's werden er kennelijk van te voren afspraken gemaakt. Want op deze en andere foto's die in het dorp toen werden gemaakt staan de mensen in hun zondagse kleren geportretteerd. En, denk maar niet dat die foto's op een zondag zijn gemaakt!

Mijn grootmoeder, "opoe Koeman", voelde er aanvankelijk niet voor om te worden gefotografeerd. Evenmin als haar overburen: Jaan Westland-Kos en haar broer Jan Kos. (Jan van Aelte Jawik). En nog minder, als het voor ansichten zou zijn.

Voor één van onze familiealbums vroeg ik, jaren geleden al, aan mijn moeder om het hele verhaal bij de foto op te schrijven. Ik citeer haar:

"De foto is gemaakt door Van Agtmaal uit Baarn, die foto's maakte voor "De Prins" (een geïllustreerd tijdschrift.) Onze buurman, Jan Kos, vatte dat op, als was het voor de Koningin. Hij voelde zich zeer vereerd. Zijn zuster Jaan voelde er niet veel voor. Maar haar broer zei: 'Ik zou het anders ook niet doen, mens, maar het komt nou toch ginder vandaan...!' Die fotograaf liet hem zo wijs en vertelde er interessante verhalen bij. Hoe de Koningin het vond, enz. – De foto's, ook van Jan Kos en Jaan, zijn gemaakt voor onze deur, omdat de fotograaf dat zo'n aardig hoekje vond."

Mijn opoe Koeman heeft toen ook toegestemd, maar wel bedongen dat er geen ansichtkaarten

Jaan Westland-Kos en Jan Kos

van gemaakt en uitgegeven zouden worden. Aan die afspraak met háár heeft Van Agtmaal zich ook gehouden. Maar andere opnamen in het dorp zijn kort daarop wel uitgegeven als ansichtkaarten. Echter, eind 1940, verscheen de foto van moeder en opoe Koeman toch ineens in de winkel. Onder andere bij boekhandel Henk de Groot, die natuurlijk niet van een afspraak uit 1924 op de hoogte was. Maar wel tot verdriet van mijn moeder en tante, daar opoe Koeman kort tevoren – in oktober 1940 – was overleden! En dan sta je in de etalage... Mijn moeder heeft hierover nog een brief naar Van Agtmaal geschreven. Intussen was dat de zoon, die het bedrijf van zijn vader had overgenomen. Hoogst waarschijnlijk heeft hij bij die gelegenheid negatieven gevonden, die nog nooit waren uitgegeven. Dat is toen vervolgens wel gebeurd. En mogelijk was de zoon ook niet op de hoogte van afspraken.

Hoe dan ook, als familie zijn wij later toch wel erg blij met die foto!

Lies Schaap, Ede

VAN KRUIDENIERSWINKEL NAAR SPECIAAL- ZAAK MET ZELFBEDIENING

Speciaalzaak Jaap Schaap, Lindenlaan 52, Huizen.

In diverse gidsen en programma's van evenementen uit de jaren 1920 en 1930 vonden we advertenties van de kruidenierswinkel aan de Lindenlaan 48 in Huizen.

Het valt op dat niet alleen de gemeente in die tijd vóór de Tweede Wereldoorlog zeer actief was om

aandacht te vragen voor vestiging van particulieren en bedrijven met behulp van wervende teksten, maar dat ook vele winkels en bedrijven zich profileerden door middel van advertenties. Veel namen zijn nog goed herkenbaar. Red.

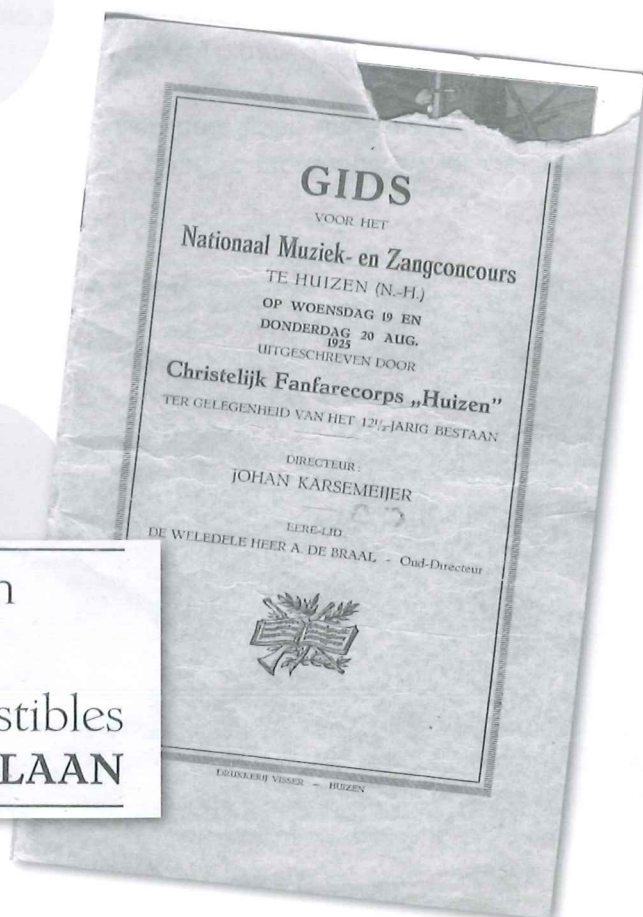
1923

Handel in
Kruideniers- en Grutterswaren
Boter, Kaas en Eieren
Biscuits, Chocolade
Suikerwerken
♡
M. SCHAAP, Lindelaan 143, HUIZEN (N.H.)

1925

Kruideniers- en Grutterswaren
Fijne Vleeschwaren

Comestibles
M. SCHAAP — LINDENLAAN

Bakkerij H. Kruijmer B.V.

**Specialiteit in Huizer
speculaas en ontbijtkoek**

Hellingstraat 14 • Huizen
Tel. 035-5253368

KWEKERIJ SPILT

EENJARIGE ZOMERBLOEIERS
& PRACHTIGE BASKETS
UIT EIGEN KWEKERIJ

GROENTE- EN KRUIDEN PLANTEN

RUIJ ASSORTIMENT TUINPLANTEN

WWW.KWEKERIJSPILT.NL

Huizerstraatweg 2, 1411 GN Naarden, 035-6949288

ALS U GEEN TIJD TE VERLIEZEN HEEFT...

Als het om uw woning gaat gaan ze bij
Hagedoorn-makelaars nét een stapje verder,
lopen ze nét wat harder. Als dat nét is wat u
nodig heeft bel dan 035-526 69 10

Eemlandweg 2 | 1271 KS Huizen
T 035-526 69 10 | F 035-526 65 89 | info@hagedoorn-makelaars.nl
www.hagedoorn-makelaars.nl

Damesmode „De Gunst”

*Een vertrouwd adres
in een nieuw jasje.
Een kijkje is zeer
de moeite waard.*

Damesmode „De Gunst”

Lindenlaan 7, 1271 AV Huizen, 035 - 5253747

Frank Walder - Setter Lady - Freya - Sommermann -
Toni - Sylbo - Zerres - Gelco - Freetex - Lebeck

Vleeswaren van **NICO & ALIE KLEIN** Groot in kwaliteit

Kaaphoornstroom 20, Tel. (035) 526 23 15
Beursweg 16, Tel. (035) 525 38 32
HUIZEN

**Donderdag op de markt in Bussum,
Wilhelminaplantsoen.**

**Zaterdag op de markt in Huizen,
Oude Raadhuisplein.**

**40 SOORTEN BONBONS
EN DIVERSE ANDERE
CHOCOLADE HEERLIJKHEDEN.**

IN EEN PRACHTIG AUTHENTIEK PAND OP DE HOEK
HAVENSTRAAT/MIDDENWEG.
KOM KIJKEN EN GENIETEN!

OPENINGSTIJDEN

WOENSDAG	13.00 - 17.00 UUR
DONDERDAG	13.00 - 17.00 UUR
VRIJDAG	10.00 - 18.00 UUR
ZATERDAG	10.00 - 17.00 UUR

SUIKELASCHUUR@GMAIL.COM
035-7852191

Guido Sterk
Juwelier

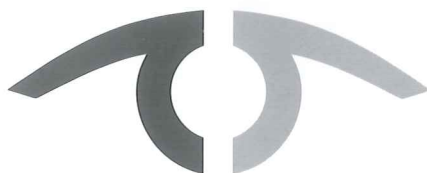
Oude Raadhuisplein 3 - Huizen

De gezellige woonwinkel met
gebruikte, maar ook nieuwe
meubels en woon accessoires.

Lindenlaan 25 1271 AV Huizen

T: 035 - 544 85 33 • E: info@deboedelwagen.nl
www.deboedelwagen.nl

VAN DEN TOL

o p t i c i e n s

Oude Raadhuisplein 4, 1271 RH Huizen

Tel. 035 - 525 38 55

plein@vandentolopticiens.nl

Oostermeent-Oost 84, 1274 SN Huizen

Tel. 035 - 525 38 53

oostermeent@vandentolopticiens.nl

www.vandentolopticiens.nl

Traditie in kwaliteit

HAN LANDMAN

TOPSHOE.NL

Lindenlaan 3 • 1271 AV Huizen • tel 035 52 51185

van **Bommel**
SUPERIOR SHOES®
SINCE 1734

IETS TE VIEREN?

theater, jubilea, trouwlocatie, bijeenkomsten, recepties

Hellingstraat 9, 1271 VA Huizen

T: 035 525 62 52

E: boerderij@spant.org

I: www.deboerderijhuizen.nl

Westland Verzekeringen
Makelaars in Assurantiën

Golfstroom 18
Postbus 38
1270 AA Huizen
Tel.: 035 5261370
Fax: 035 5240384

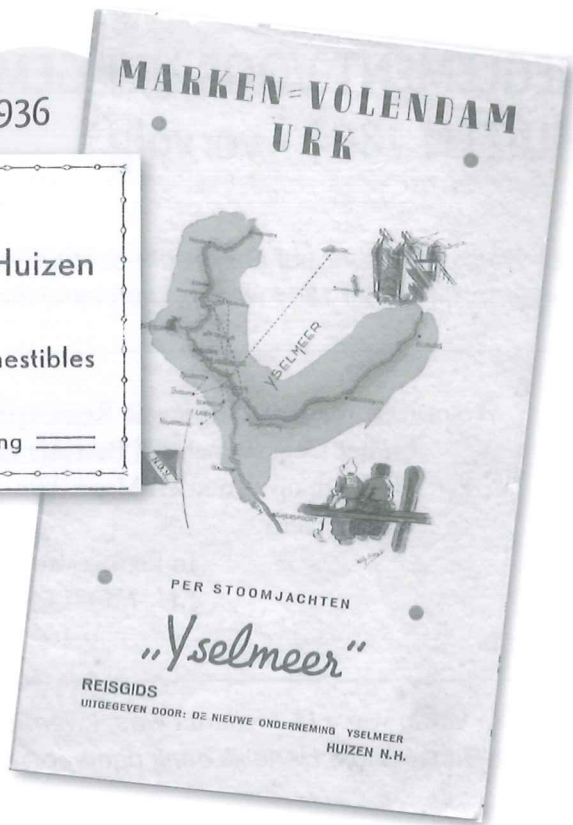
Westland Verzekeringen Digitaal
info@westland-verzekeringen.nl
www.westland-verzekeringen.nl

1936

WED. M. SCHAAP
 Lindelaan 48 - Telefoon 94 - Huizen

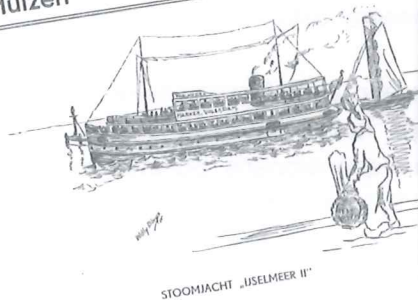
Het beste adres voor
 Kruideniers- en Grutterswaren - Comestibles
 Fijne Vleeschwaren

== Hooren en bezorgen zonder prijsverhooging ==

1937

REISGIDS
 met beschrijving der boottochten op het
IJSELMEER
 vanuit:
 Huizen - Amersfoort en Baarn

WED. M. SCHAAP
 Lindelaan 48 - Telefoon 294 - Huizen

Het beste adres voor
 Kruideniers- en Grutterswaren - Comestibles
 Fijne Vleeschwaren.

Hooren en bezorgen zonder prijsverhooging.

UITGEGEVEN DOOR DE:
„Nieuwe Onderneming IJsselmeer“
 Dir. Gebr. P. & G. van Hensbergen - Huizen N.H.
 Kantoor: Hooghuizenweg 12 - - - Telefoon 436.

1938

ALB. MOL
 HUIZEN — LINDENLAAN 48 — TELEFOON 294

LEVENSMIDDELEN
 CHOCOLATERIE

SPECIALITEIT IN VERKADE'S BISCUITS, BONBONS,
 CHOCOLADE EN FIJNE VLEESCHWAREN

KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES
 WIJNEN EN LIMONADES
 DOUWE
 EGBERTS
 KOFFIE

GIDS
 VOOR DE GEMEENTE
 HUIZEN (N.H.)

Secretariaat V.V.V., Iepenlaan 2.

Albertus Mol overleed op 27 september 1939, bijna 34 jaar oud.

UITGAVE VAN DE VEREENIGING VOOR VREEMDELINGENVERKEER

REGLEMENT VOOR HET GEMEENTE-BESTUUR VAN HET DORP HUIZEN 1804 - vervolg

Het 'Reglement voor het Gemeente-bestuur van het dorp Huizen' uit 1804 werd ondertekend met:

Accordeert met het Origineele Reglement bij het Departementaal Bestuur van Holland, op den 5den Maart 1804. Geërresteerd.

In kennis van Mij
J.H. MOLLERUS

REGLEMENT VOOR HET GEMEENTE-BESTUUR VAN HET DORP HUIZEN.

Op onze vraag wie J.H. Mollerus was, kwam antwoord van Dick Schaap, Ds. Klaas Schaap en Sandra Scholtz-Bunschoten. Hartelijk dank daarvoor; hieronder vindt u een samenvatting. Red.

Johan Hendrik Mollerus werd geboren in Den Haag op 30 oktober 1750 en overleed in Utrecht op 22 juni 1834. In 1777 trouwde hij met Mellina Anna Alberda van Nijensteyn, met wie hij zeven kinderen kreeg. In 1816 verkreeg hij het predicaat jonkheer van koning Willem I en in 1820 werd hij in de adelstand verheven met de titel van baron.

Hij studeerde rechten in Utrecht waarna hij zich vestigde als advocaat. In 1776 werd hij, net als zijn vader, benoemd tot raadsheer in het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland en vervolgens in 1785 tot secretaris van de Raad van State. Tijdens de zogenaamde Bataafse Revolutie (1794-1799) werd een nieuw staatsbestel voorbereid en gevormd. Het was een typisch Nederlandse revolutie: een revolutie in naam om een revolutie in werkelijkheid te voorkomen. In vergelijking met de Franse Revolutie was het een fluwelen revolutie, zonder bloedvergieten. De 'Bataafse omwenteling' van 1795 was een onderdeel van deze revolutie.

Vanaf 1795 was J.H. Mollerus een aantal jaren ambteloos burger, maar nadat de voormalige stadhouder Willem V in 1801 aan Oranjegezinde burgers toestond opnieuw openbare functies te bekleden, keerde hij terug als bestuurder en wel als secretaris van het bestuur van het Departement Holland, één van de departementen (provincies) van het 'Bataafs Gemeenebest' (1801-1806). Het

lag dus voor de hand dat hij in 1804 het Reglement voor het Gemeentebestuur in Huizen tekende.

Hij bekleedde een aantal aanzienlijke regeringsfuncties onder het Staatsbewind (1801-1805) en onder Raadspensionaris Schimmelpenninck (1805-1806). Tijdens het Koninkrijk Holland onder Lodewijk Napoleon (1806-1810) werd hij in 1806 lid van de regering van het Koninkrijk Holland als Minister van Binnenlandse Zaken (1806-1808) en Minister van Eredienst (1808-1809). In 1810 werd het Koninkrijk Holland ingelijfd als provincie van Frankrijk. Van 1811 tot 1813 was Mollerus in Parijs, als lid van de Raad voor de Zaken van Holland en van het Keizerlijk Wetgevend Lichaam.

Na de val van Napoleon keerde hij terug en werd in 1814 Commissaris-Generaal voor Oorlog en in 1815 lid van de Grondwetscommissie. In 1816 volgde de benoeming tot lid en tevens waarnemend vicepresident van de Raad van State, en in 1817 tot vicepresident. Na zijn aftreden in 1820 (hij was toen 70 jaar oud) werd hij benoemd tot Minister van Staat.

Mr. Johan Hendrik Mollerus was een bekwame, gematigde aanhanger van het stadhouderlijk bewind, die zowel in de Bataafse Tijd als onder koning Willem I belangrijke functies vervulde in het Nederlandse staatsbestel.

SCHOOLMEESTERS IN HUIZEN

Naar aanleiding van de paragrafen in het Reglement van 1804 met betrekking tot de schoolmeester in de Gemeente Huizen, wees Andries Schaap ons op de voorschriften uit 1669 (135 jaar daarvóór!) voor de aanstelling van een koster in Huizen, die tevens voorzanger en schoolmeester moest zijn. In 'Het Dorp Huizen, Een bewerking van archiefstukken met illustraties', uitgegeven door Drukkerij Visser in 1963 ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het bedrijf, wordt hierover geschreven. De eerste twee alinea's uit de 'Ordonnantie ende Reglement voor de Coster, Voorsanger ende Schoolmeester des Dorps Huijzen' (blz. 50/51) luiden als volgt (in de oude spelling):

Ende wat aengaet de schole, sal hij desgelijcks gehouden sijn deselve persoonlijk ende niet door een ander waar te nemen. Ende tot dien eijnde alle werckdaghen des morgens ten negen uijren sich in het school te laeten vinden, ende 't

selve te houden tot twaelf uijren ende des namiddags van één uijren tot vier uijren, uijtgesondert donderdags 's namiddags, als wanneer het oorloffdag sal wesen

De bestemde uijren tot het schoolhouden sal hij nergens anders toe moghen besteden, als om de kinderen die bij hem besteet sijn, soo wel d'eene als d'andere, sonder onderscheijdt, wel te onderwijzen in 't geen waertoe sij besteedt sijn, sonder d'een meer over te hooren als d'ander, en sonder eenighe kinderen van d'ingeseetenen deses dorps, in sijn gemeene school te moogen aannemen aennemen om deselve eenighe boecken te leeren voor eenighe somme gelts waerdoor hij int onderwijzen der anderen verhindert soude moogen worden.

Enzovoorts!

Hartelijk dank ook voor deze bijdrage. Red.

SCHUITEMAN

ACCOUNTANTS & ADVISEURS

- Accountancy
- Fiscale dienstverlening
- HRM
- Corporate Consultancy

www.schuiteman.com

NIEUWJAARSWENS - vervolg

Naar aanleiding van de Nieuwjaarswens 'door den Lantaarnopsteker en Dorpswerkman Frederik Breijer' (zie de Ratel van december 2015, blz. 18) hebben we met hulp van de Werkgroep Genealogie gezocht naar meer informatie over deze bijzondere man.

Frederik Breijer werd geboren in Huizen op 15 februari 1876 als zoon van Frederik Breijer (geboren in 1843) en Maria Vlaanderen (geboren ± 1840). Zijn vader Frederik Breijer was het derde van de achttien kinderen uit het gezin van Cornelis Breijer en Johanna Zeeman. Veertien van deze kinderen heeft de Werkgroep Genealogie kunnen achterhalen.

Frederik Breijer junior trouwde op 17 september 1898 met Hendrikje Hartog (geboren op 31 maart 1875) en zij kregen drie kinderen: Marinus Lambertus (1900, overleed 8 maanden oud), Frederik Willem (± 1901) en Marinus Gerardus (1903-1943). Freek Breijer overleed op 8 maart 1937, zijn vrouw op 19 maart 1955. Hun jongste zoon Marinus (geboren op 26 mei 1903) overleed op 26 januari 1943 en werd op de Oude Begraafplaats bij zijn vader begraven.

Heden overleed na een kortstondig doch hevig lijden, onze beste Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

FREDERIK BREIJER,
in den ouderdom van 61 jaar.
Huizen.

H. BREIJER—Hartog.
Bussum.

F. W. BREIJER.
S. H. BREIJER—'t Hart.
M. G. BREIJER.
M. E. J. BREIJER—Korten
en Kinderen.

Huizen, 8 Maart 1937.
Nwe, Bussummerweg 71.
De begrafenis zal plaats vinden op Donderdag 11 Maart op de Alg. Begraafplaats te Huizen, 2 uur.

Geen bloemen.

Freek Breijer was een van de laatste lantaarnopstekers van het dorp, tevens gemeentebode en gemeentewerkman. Hij zorgde er bij voorbeeld voor dat de putten niet verstopt raakten en dat de gemeentelijke klokken werden gerepareerd. Het aansteken van de straatlantaarns gebeurde vooral in de winter. Eerst waren de lampen primitieve petroleum-lantaarns en draagbare kaarslantaarns. Baldadige jeugd zal er vaak de oorzaak van zijn geweest dat als hij op zijn ronde de laatste lampen had aangestoken de eerste al weer uitgeblazen waren! In 1914 kwamen de hoge gaslantaarns, waar kwajongens moeilijker in konden klimmen. Naast al deze werkzaamheden was hij ook actief als dichter voor allerlei gelegenheden. Het moet een man geweest zijn die niet stilzat!

We houden ons graag aanbevolen voor meer informatie. Red.

DE STORMVLOEDRAMP VAN JANUARI 1916

In januari 2016 werd herdacht dat 100 jaar geleden een zware stormvloed overstromingen veroorzaakte, vooral rond de Zuiderzee maar ook in Rotterdam en omgeving. In onze regio werden Eemnes en Spakenburg getroffen door overstromingen na dijkdoorbraken, maar ook bijvoorbeeld in Muiderberg en Naarden stonden de straten blank.

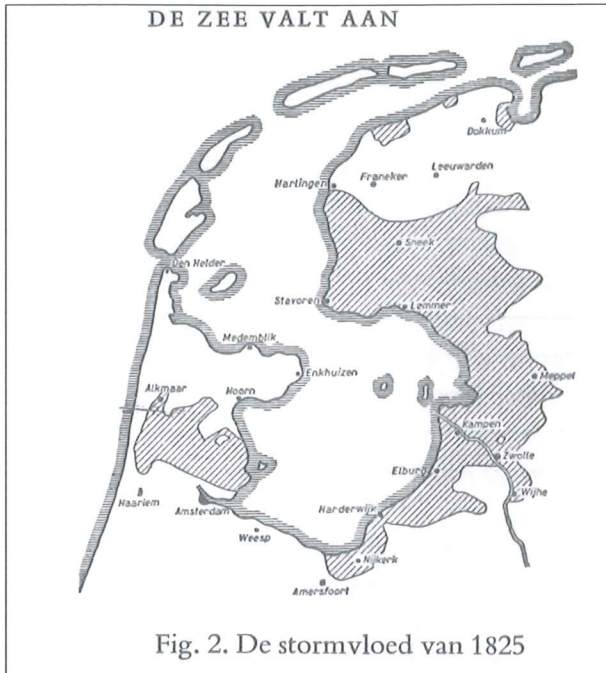

Fig. 2. De stormvloed van 1825

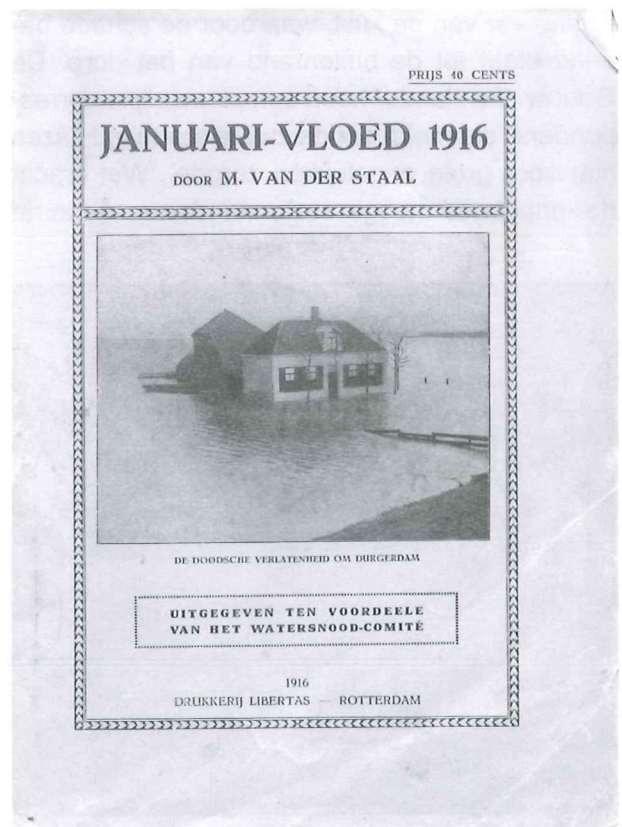
De stormvloed van 1916 heeft de inpoldering van de Zuiderzee en de uitvoering van het latere Deltaplan bespoedigd, maar er werden al jaren plannen gemaakt. In het boek *Het Deltaplan* door H.J. Stuveld wordt de geschiedenis van de vele overstromingen en stormvloeden door de eeuwen heen beschreven. De bijgaande kaartjes hieruit geven een beeld van de schade in 1825 en 1916 - in 1825 was het ondergelopen gebied zelfs meer dan twee keer zo groot als bij de ramp in 1953!

Over 1916 schreef hij:

Gedurende circa tien dagen had het hard gewaaid. Doorlopend waren zowel de Noordzee als de Zuiderzee enige decimeters boven het normale peil geweest. Op 13 januari liep de westelijke wind om naar het noordwesten en vervolgens

naar noord. Ditmaal werd de meeste schade aangericht in het Zuiderzeebekken. De vele dijkdoorbraken in Noordholland waren aaleiding voor het provinciaal bestuur over te gaan tot concentratie van het waterschapsbeheer door de stichting van het hoogheemraadschap Noordhollands Noorderkwartier. Verder was deze rampvloed de krachtige stimulans om de Zuiderzee af te sluiten. (Blz. 27)

Uit de verzameling van Henk Schipper kwam het boekje 'Januari-vloed 1916' geschreven door M. van der Staal en uitgegeven 'ten voordele van het watersnood-comité' meteen al in 1916. In dit boek doet de schrijver verslag van zijn bezoeken aan de rampgebieden van 22 - 26 januari 1916. Hij voerde gesprekken met veel getroffen mensen en geeft met hun verhalen en met foto's een indringend beeld van de omvang van de ramp voor de bevolking ter plaatse. Achtereenvolgens bezoekt hij in Noord-Holland de plaatsen tussen Amsterdam en Marken, het 'geteisterde' Marken, Waterland, en de plaatsen tussen Amsterdam en Den Helder (per trein). Vervolgens gaat hij naar Utrecht en Gelderland: bij de Eembrug, Bunscho-

“Een beeld der ontzettende verwoesting op Marken.”

ten en Spakenburg, en Nijkerk. Verder naar het noorden mogen Zwolle, Meppel, Groningen en IJnsum dan wel niet direct schade hebben geleden door de storm, zij werden wel getroffen door ophoping van water uit de Zuiderzee dat niet weg kon. Tenslotte wordt aandacht besteed aan de watersnood in Zuid-Holland, Rotterdam en Ridderkerk. Het boekje kostte 40 cent wat bijgedragen zal hebben aan het watersnoodfonds.

Wat opvalt, is dat Huizen in dit verslag niet voorkomt, en ook niet in veel andere (kranten)berichten. Dit zal te danken zijn geweest aan de hoge ligging ver van de kust, waardoor de schade beperkt bleef tot de buitenrand van het dorp. De Gooi en Eemlander heeft een plaatselijke correspondent, die meldt dat de zware storm in Huizen niet voor grote ongelukken zorgde. ‘Wel bracht de ongekend hoge waterstand menigeen in

verwarring.’ Enkele huizen op de haven stonden blank (tot wel een meter boven de vloer), maar er waren geen mensenlevens te betreuren. De materiële schade aan huisraad, en bedorven etenswaren en wintervoorraden was echter voor de getroffen wel aanzienlijk. *‘In geen jaren bereikte het water een zoo hoogen stand. Aan den Zuidkant van het dorp stond het tot aan de meenthekken toe, ja kwam er op enkele plaatsen door.’*

Het water kwam bijna elke winter tot aan de bebouwde kom van Huizen, de Meent stond dan blank. De boeren zeiden dan ‘De vleug móet er over’, want er kwam ook vruchtbaar slijk mee. Voor zover we hebben kunnen achterhalen, stond er inderdaad water in het Oude Dorp tot aan de Oude Kerk, maar erg hoog zal het niet geweest zijn. Er waren wel barrières opgeworpen bij de openingen in de Koedijk.

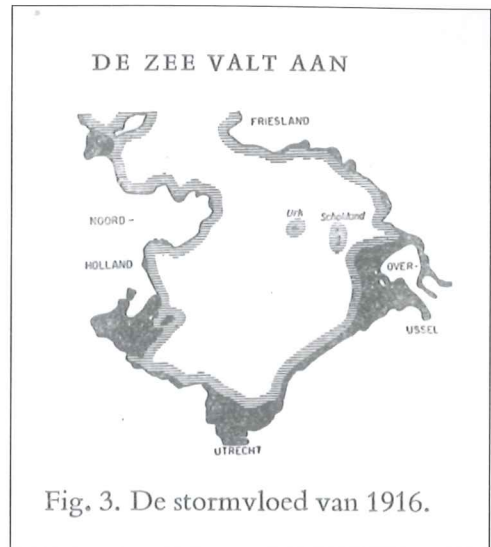

Fig. 3. De stormvloed van 1916.

“De kerk van Schellingwouden, rondom in het water.”

Misschien zijn er onder onze lezers nog wel verhalen uit Huizen overgeleverd over deze ramp? Red.

WEGGEPEST

Ruzie binnen het Huizer dorpsbestuur (1644-1650)*

Hans Mous

Op 19 juli 1644 schreef P.C. Hooft, baljuw van Gooiland, aan de schepenen van Huizen: 'Verwitticht zijnde t'mijnen grooten verdriete, dat binnen uwen dorpe de rechtdaaghen niet worden gehouden naar behooren ende gewoonte, ujt oorzaak van zeeker misverstandt, gereezen, zoo men zeidt, tussen eenighen van U.I. ende uwen Schout Claas de Zwart, vind' ik mij benoodight, U.I. bij deezen vruntlijk te verzoeken, ende niettemin van weeghe der Hooghe Ooverigheid ernstelijk te beveelen, dat U.I. niet zullen naalaaten aan rechte te zitten [deel te nemen aan de rechtspraak], t'allentijde, als ghij, daartoe wettelijk verdaaght [opgeroepen] zult zijn door den schout voorzeidt, volghends den eedt bij u.L. gedaan in 't aanveirden van u.I. ampt [het aanvaarden van uw ambt]'. Stakende schepenen! Het moest niet gekker worden. Wat waren dat voor schepenen? Wat was dat voor schout? En waar ging die ruzie over?

Pentekening van Huizen uit circa 1650, vroeger toegeschreven aan Salomon van Ruysdael (coll. Noordhollands Archief).

Een kerk, een molen en een doolhof

De oudste afbeelding van Huizen waarop details te zien zijn, is een tekening uit circa 1650.¹ We zien hierop Huizen vanuit het noordwesten met de kerk prominent op de voorgrond. Verder een aantal huizen, daartussen veel bomen en op de achtergrond een molen. Op de voorgrond staan twee koeien en een boer die met een soort schoffel aan het werk is. De oudste betrouwbare² plattegrond is uit 1730, dus zo'n tachtig jaar na de tekening. We zien hierop een dorp op de uitlopers van de Gooise heuvels, ruim een kilometer van zee. Ten westen van Huizen liggen de akkers (de eng), ten oosten de heide en de weiden (de meent). De overeenkomsten met de tekening uit 1650 zijn frappant. Ook op de plattegrond springen kerk en molen in het oog. De bomen op de tekening zien we terug aan de west- en zuidkant van de plattegrond.

Blijkens de plattegrond was Huizen in 1730 een (voor die tijd) groot esdorp, waarvan de meeste huizen niet aaneen, maar verspreid door het dorp stonden. We zien een rasterwerk van weggetjes en paadjes met één weg die van noord naar zuid midden door het dorp loopt: waarschijnlijk de huidige Voorbaan-Lindenlaan. In 1644 zal het dorp er min of meer zo hebben uitgezien, maar dan een stuk kleiner. Andries Schoemaker (1660-1734),

een rondreizende verzamelaar van topografische prenten, bezocht en tekende Huizen in 1726. Hij vertelt over dit dorp: *de huysen aldaer staan gans in geen ordre maar op zyn malquerens byna: soo dat imant die daar in komt al vry veel werk vint om aldaer te recht te komen die er niet bekend is*. Ik neem aan dat in de zeventiende eeuw de huizen net zo schots en scheef door elkaar stonden. En nog rond 1900 was dit het beeld dat de bezoeker van Huizen kreeg.³

Hoe groot was Huizen eigenlijk in 1644? Het aantal huizen is min of meer bekend, namelijk zo'n 136.⁴ Als we uitgaan van gemiddeld vijf bewoners per huis, komen we uit op een totaal van zo'n 700 inwoners. Dat is dan ook wat verschillende schrijvers aannemen.⁵ Ook het aantal lidmaten van de Gereformeerde Gemeente in Huizen in 1675 wijst in die richting: dat waren er toen 214. Daar staat tegenover dat de bekende Amsterdamse cartograaf Hendrik Hondius (1597-1651) in een brief uit 1644 schreef, dat er in Huizen vierhonderd 'communicanten' waren. Hiermee bedoelde hij geen katholieken, die vermeldde hij namelijk apart. Het moeten lidmaten van de Gereformeerde Kerk zijn geweest. Als Hondius gelijk had, is het aantal inwoners in 1644 veel groter dan 700 geweest.

Hondius kon weten waarover hij het had. Hij

*Met toestemming overgenomen uit Tussen Vecht en Eem, 33e jaargang nr. 3, september 2015

bezat een buitenhuis in Huizen, zijn broer en zwager waren er predikant geweest. En het is wel degelijk mogelijk dat het aantal lidmaten, net als het totaal aantal inwoners, tussen 1644 en 1675 flink gedaald is. In 1654-1656 woedde namelijk een pestepidemie in Huizen, die een flink aantal slachtoffers in het dorp gemaakt heeft, waarschijnlijk een paar honderd.⁶ Ik neem daarom aan dat Hondius' opgave klopt. Huizen zal dan in 1644 een van de grootste dorpen van het Gooi met meer dan duizend inwoners geweest zijn.

'Arremeu'

De meeste Huizers leefden rond 1650 van de landbouw. Ze verbouwden vooral boekweit, net als elders in het Gooi gebeurde. Op de schrale zandgronden wilde ook niet veel anders groeien. Het was een armeluisgewas, waar je geen brood van kon maken, alleen koeken en pap. De Huizer boeren moesten hard zwoegen om voldoende te kunnen oogsten. Op de meent werden rundvee en paarden geweid. Maar om ze te mogen laten grazen moest je scharende erfgooyer zijn. Er waren nog wel eens conflicten over het schaarrecht. Degenen die het van oudsher bezaten (in 1708 waren dat er in Huizen 239⁷), wilden geen nieuwkomers op de meent. Dat is de reden dat schepen en erfgooyer Lambert Rijksz Lustigh (1656-1727) in 1706 een lijst opstelde van vreemdelingen (ten opzichte van het goijsche meentgebruyc). Het waren nieuwkomers (waarbij 'nieuw' een betrekkelijk begrip was) die onder andere geen recht op het gebruik van de meent hadden.⁸

Wie geen vee op de meent mocht houden, kon in elk geval wat (bij)verdiene met het vervaardigen van textiel. Al rond het jaar 1500 wordt opgemerkt: *Ende oock generen hem die mans ende wijfs met wolle te spinnen ende te kaerden*.⁹ Op de lijst van nieuwkomers van Lustigh staan 31 wevers vermeld. In 1750 maakten de Huizer wevers vooral *grof Doek en grove Wolle tot Feilen*.¹⁰ Armzalige producten van een armoedig dorp.

Huizen lag (en ligt) dicht bij zee. Het ligt dus voor de hand dat al vroeg een deel van de inwoners daar zijn broodwinning gingen zoeken. Rond 1650 bestond er een veerdienst tussen Huizen en Amsterdam. In diezelfde tijd komen we ook verschillende Huizers tegen die aanmonsteren op schepen van de VOC. Het lijkt me zeer aannemelijk dat er toen al beroepsvisserij was. Op de lijst van Lustigh uit 1706 staan twaalf vissers, twee schippers, één matroos, drie visrijders/ viskruiers

en één schuitenvoerder. En dat was dan alleen nog de 'import'. Huizen had tot 1854 geen haven en daarom moesten de schepen met hun vangst op het strand getrokken worden. Deze vangst werd ook elders (in Amsterdam en Utrecht) verkocht.

Huizen was dus bepaald geen geïsoleerd, wereldvreemd dorp en sommige Huizers waren ondernemende mensen. Maar dat wil nog niet zeggen dat ze daarmee veel verdienden. Was Huizen rond 1650 een welvarend dorp? Het lijkt er niet erg op. Er waren zeker inwoners die rijk genoemd kunnen worden. Gijsbertje Jans Lustigh, weduwe van schepen Jan Lamberts Swart, had in haar testament uit 1641 aardig wat te verdelen: zeshonderd gulden aan geld, een huis ter waarde van achthonderd gulden en twee stukken bouwland. Maar zij behoorde tot een handjevol uitzonderingen, hooguit enkele tientallen Huizers.

Vele boeren hadden het niet breed. In 1555 luidde het nog: *Dat coirn lant is een laicht sant lant dat mijt groeter arbeit gehouden moet wesen ende met groete costen tegens weynich profijt*.¹¹ Honderd jaar later zal de grond niet veel meer opgebracht hebben. Er waren relatief veel grondbezitters, meer dan de helft van de beroepsbevolking. Maar de lapjes grond waren over het algemeen klein en leverden weinig op. De wevers en vissers zullen bijna allemaal arm zijn geweest. In elk geval was de gereformeerde gemeente in het begin van de zeventiende eeuw te arm om het traktement van de predikant op te brengen.

Wordt vervolgd.

NOTEN

1. Voorheen werd gedacht dat deze tekening door Salomon van Ruysdael was gemaakt. Daar bestaan nu grote twijfels over.
2. Op de kaart van Sinck uit 1619 staat ook een plattegrond van Huizen. Op deze kaart is de structuur van het dorp heel anders: de kerk staat centraal in het dorp, de molen erbuiten. Ik neem aan dat Sinck hier geen nauwkeurige weergave van de werkelijkheid geeft.
3. J.A. de Rijk e.a., Wandelingen door Gooi- en Eemland en Omstreken. Hilversum 1905, p. 76.
4. Dit was het aantal huizen dat in de Kohieren der Verponding van 1632 werd vermeld.
5. Zie Geuzen en Papen, Hilversum 2013, p. 154.
6. Zie verder in het kaderstuk dat over de pest gaat ('de gave gods').
7. Zie Geuzen en Papen, p. 288, noot 3.
8. Zie voor de verschillende vormen van erfgooyerschap en de bijbehorende rechten: Anton Kos, Van meenten tot marken. Een onderzoek naar de oorsprong en ontwikkeling van de Gooise marken en de gebruiksrechten op de gemene gronden van de Gooise markegenoten (1280-1568). Hilversum, 2010.
9. Informatie upt stuck der verpondinghe, 1514.
10. Tegenwoordige staat der Nederlanden, deel 8. Amsterdam 1750, p. 111. Feilen waren dweilen.
11. Geciteerd in Anton Kos, 'Veel werk, weinig profijt' (noot 14), in: TVE 3, 2011.

Als er wat te vieren valt, even naar uw slijter

Wijnhandel-slijterij

RELATIE-GESCHENKEN

Anno 1936

in 't Hart van Huizen

Achterbaan 36, 1271 TZ
Tel. 035 - 525 33 84

*Verhuur complete mobiele BIERTAP-INSTALLATIE,
glaswerk etc.
Dé adviseur van gastvrije mensen.*

DE LANGE
HUIZEN

VOORBAAN 17 HUIZEN WWW.DLNG.NL

VOORBAAN 35, 1271 RR
TEL. (035) 525 33 09

MTCHUIZEN

Uw specialist
in houding en beweging

Praktijken in Huizen voor:
Fysiotherapie, Oefentherapie en
Ergotherapie.

Arie de Waalstraat 2A, 1272 CB Huizen
Hugo de Grootensingel 1, 1277 CL Huizen
Gooierserf 248A, 1276 KZ Huizen

www.mtchuizen.com | 035 52 41 389

Riool verstopt?

Bel 035 - 525 23 19

24 uurs
service

Snelle ontstoppingsdienst voor particulieren, bedrijven en overheid

Leidinginspectie met behulp van camera

Stankoverlast opzoeken zonder breekwerk

Aanleg, vervangen en reparatie van riolen

Reinigen van hoofdriolen en straatkolken

Onderhoud en reparatie van pompen en rioolgemalen

Ledigen en reinigen van olie-afscielders

Ledigen en reinigen van vetafscielders

Eigen verwerkingsinstallaties voor div. afvalwaterstromen uit riolsystemen

www.teeuwissen.com

Bestevaer 50, 1271 ZA Huizen Tel. 035 - 525 23 19 Fax 035 - 524 09 82
Mercuriusweg 39, 3771 NC Barneveld Tel. 0342 - 425 678 Fax 0342 - 425 677

TEEUWISSEN
rioolreiniging